

УДК 378.147:784.1(477.82)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.1.10>

I. В. РЕГУЛІЧ

*кандидат мистецтвознавства,
завідувач кафедри диригентсько-хорових дисциплін та постановки голосу,
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: irehulich@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0002-8702-4173>*

З. В. КОМАРУК

*народна артистка України,
професор кафедри диригентсько-хорових дисциплін та постановки голосу,
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: zkomaruk@lpc.ukr.education*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОУЧ-ТЕХНОЛОГІЇ У ВОКАЛЬНО-ХОРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуто поняття коучингу як сучасної технології досягнення успіху в галузі вокально-хорової діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Охарактеризовано його семантичне значення, історичний аспект розвитку, основні сфери функціонування. Окреслено сутність та підходи коучингу, які забезпечують базові принципи, як: партнерство, безоцінковість, дослідницька взаємодія, стимулювання мисленнєвих і творчих процесів, фокусування уваги на розкритті внутрішнього потенціалу майбутнього фахівця. Проаналізовано основні види коуч-моделей для забезпечення ефективної взаємодії. Визначено особливості їх інтеграції в освітній процес та можливість впровадження коуч-технології в умовах вокально-хорової діяльності. Визначено основні ресурси, які допомагають реалізації кінцевої мети та усуненню можливих перешкод на шляху трансформації особистості. Простежено залежність успіху від розвитку емоційного інтелекту, а саме вплив емоції страху на процес навчання, робота над позитивним мисленням. Розглянуто місце викладача-коуча в системі організації освітнього процесу, його вплив на рівень реалізації творчого потенціалу здобувача вищої освіти, умови підсилення синхронії комунікації та емоційного залучення між ними. Запропоновано умовну стратегію поетапного особистісного та професійного розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва, що містить акцентні точки на продуктивності навчання, зміні усталених алгоритмів власної поведінки, позитивному емоційному стані, мотивації до саморозвитку, саморегуляції, самовдосконаленні, а також творчій реалізації. Визначено умови успішного втілення коучингу як педагогічної технології в процесі вокально-хорової підготовки, що сприяє набуттю здобувачем вищої освіти таких ключових складових компонентів професійної компетентності, як: предметно-технологічна, психолого-педагогічна, загальнокультурна.

Ключові слова: коучинг, коуч-технології, професійна освіта, викладач-коуч, ефективна комунікація, емоційний інтелект, вокально-хорова діяльність.

Вступ

Впродовж останніх років зазнав максимальної популяризації термін «коучинг», який все частіше можна помітити у педагогічній літературі. Його інтеграція в освітній процес зумовлена адаптацією вищої освіти до сучасних запитів і потреб здобувачів освіти та суспільства в цілому.

1. Постановлення проблеми

У педагогічній діяльності важливими є уміння зацікавити, мотивувати майбутнього фахівця, формувати у нього soft skills компетенції, забезпечити умови для професійного станов-

лення та розвитку кожної особистості. Сучасний викладач має володіти великим арсеналом новітніх методик і технік навчання. Однією із яких є технологія коучингу, що сприяє якісному опануванню майбутнім вчителем музичного мистецтва професійних компетентностей, а також подальшому застосуванню їх у своїй практичній, вокально-хоровій діяльності.

2. Аналіз попередніх досліджень

Наявні погляди щодо цього питання розглянуті в галузі менеджменту, бізнесу, психології: Т. Голві, М. Аткинсон, Дж. О'Коннор,

С. Беттлі, Дж. Уїтмор, Ф. Сендел та ін. Коучинг як систему управління також вивчають українські науковці: Н. Лев, Р. Бала, Б. Літовченко, С. Коляда, В. Жуковська та ін. Як інструмент соціально-психологічної допомоги досліджують вчені: О. Нежинська, В. Тименко та ін..

Теоретичні та практичні питання педагогічного коучингу присвячені праці: Т. Борової, О. Проценко, Н. Горук, В. Гульчевської, С. Романової, Г. Поберезької, В. Сидоренко, О. Петренко та ін. У науковій літературі висвітлені питання щодо особливостей проведення музичних занять із використанням прийомів коучингу: Л. Обух, О. Відлацької та ін.

Аналіз результатів дослідження показав, що проблематика не була об'єктом спеціального вивчення в аспекті впровадження коуч-технології у вокально-хорову діяльність та потребує особливої уваги.

3. Результати та дискусії

Сьогодні коучинг – розповсюджене явище у сфері управління людськими ресурсами (HR-менеджмент), у роботі з бізнес-консультантами, фахівцями з підбору персоналу, а також в інших сферах людського життя. Відповідно до цього його поділяють на такі види: лайф-коучинг – фокус на досягненні власних цілей, узгодженості між особистим і професійним життям; бізнес-коучинг – формування та розвиток креативної бізнес-позиції в конкурентному середовищі; коучинг для керівників – провадження найвищого рівня ведення управлінської діяльності керівництва; коучинг лідерства – спрямування на ефективну комунікацію та розвиток таких компетенцій: супровід і мотивування, залучення та лояльність членів команди, відкритість позицій у колективі; коучинг спорту – спрямований на фізично-технічну і психологічну допомогу спортсмену у підготовці до, під час і після змагань; коучинг освіти – інструмент підвищення ефективності взаємодії в системі освіти: педагог-студент, педагог-адміністрація, педагог-педагог; та інші [Нежинська : 26-27].

Слово «коучинг» має декілька трактувань, серед яких його розглядають як стиль і метод управління, а також як навчальний процес, тобто особисте тренерство, наставництво. Завдяки цьому створюються сприятливі для розширення навичок системного мислення умови, яке ще називають співтворчістю.

У професійній освіті коучинг – творче партнерство, що дозволяє реалізувати особистісний і професійний потенціал людини, а також означає наставляти, надихати, тренувати [Романова : 83].

Автори навчального посібника «Основи коучингу» (О. Нежинська та В. Тименко) дають визначення поняття «коучинг» як сучасну технологію, спрямовану на розвиток і розкриття внутрішнього потенціалу однієї особистості чи цілої команди, зміну усталених моделей поведінки, а відтак – досягнення успіху в певній галузі.

Вони зазначають, що семантично слово «коуч» походить від назви угорського міста Коч, де в середньовіччі виготовляли специфічні екіпажі, карети. В перекладі з англійської «coche» (карета, віз) – означає засіб пересування, що надає можливість людині прибути з одного пункту в інший. Цікавим є той факт, що у XIX ст. «коучами» називали англійські студенти своїх приватних вчителів. А з кінця XX століття цей термін активно використовується в спорті, як технологія зміни мислення, для досягнення максимальних результатів, а згодом офіційно впроваджується у бізнесі та формується як окрема професія, визнана Міжнародною Федерацією Коучингу (ICF). Засновником цього підходу вважається У. Тімоті Голві, який розробив революційну спортивну методіку досягнення успіху, через самостійне знаходження шляху і ресурсів для розкриття власних здібностей [Нежинська : 9].

Сутність коучингу полягає у тому, щоб завдяки відповідному інструментарію трансформуватись з поточного стану у бажаний. З огляду на це, коучинг є своєрідним «містком», який реалізує кінцеву мету за допомогою визначення основних ресурсів, виявлення та усунення можливих перешкод. Використання в освітньому середовищі коуч-технології забезпечує такі базові принципи, як: партнерство, безоцінковість, дослідницька взаємодія, стимулювання мисленнєвих і творчих процесів, фокус на розкритті внутрішнього потенціалу майбутнього фахівця.

Питанням вивчення практичної взаємодії викладача-коуча в межах коучингового партнерства присвячене дослідження таких американських вчених – Д. К. Шеннон, П. А. Снайдер (та інших). Вони розробили пряму систему

спостереження поведінки та виявили, що за певний час змінюється фокус, ініціативність та вербальна комунікація коуч-педагогів [Shannon].

У сучасній літературі зустрічаємо декілька моделей коучингу як «високорівневу стратегію, що дає змогу “бачити поле бою”, тим самим підвищуючи здатність коуча активно реагувати на будь-яку ситуацію, яка виникне у практиці» [Лев : 77]. Одна із них розуміється як стиль управління в організації, так звана модель G.R.O.W. (“GROWing human potential and purpose”). Її започаткував Джон Уїтморт як чотириступеневий процес зростання: G (Goal) – мета коучингу і становлення цілей; R (Reality) – відповідність ситуації та цілей до реальної дійсності; O (Options) – знаходження максимальної кількості варіантів, стратегія плану дій; W (Way Forward) – прийняття рішення, чого саме хоче клієнт і що він збирається для цього робити, визначення наявних ресурсів, енергії та мотивацій [Лев : 77].

Названі кроки цієї моделі не повинні бути обов’язково послідовними. Такій системі ефективних запитань притаманна гнучкість, яка дає можливість у разі потреби змінювати вектор руху, сприяти покращенню динаміки розвитку. Проте, важливо, щоб усі питання були відкриті – вимагали описових відповідей, а не оцінки. Саме такий вид запитань сприяє глибокому усвідомленню та визначенню цілей, які повинні відповідати таким характеристикам: бути конкретними, вимірюваними, досяжними, доречними та обмеженими у часі. Як наслідок, усе це спонукає до розуміння власної відповідальності, допомагає відкрити нові шляхи досягнення результатів.

Тактичним інструментом у межах стратегічного коуч-підходу для досягнення цілей є модель SUCCESS: S (Session Planning) – планування, організація та структурування процесу; U (Uplifting Experiences) – пошук і фокусування на позитивному мисленні, незалежно від ситуації; C (Charting Your Course) – етап вибору оптимального шляху до поставленої мети; C (Creating Opportunities) – крок визначення уже наявних ресурсів, або їх наповнення для досягнення цілей; E (Expectations and Commitments) – обрання дій для виходу на очікувані результати; S (Synergy) –

взаємодія між бажаним кінцевим результатом та внутрішніми почуттями, емоційним станом; S (Summary) – підсумок трансформаційного процесу [Лев : 78].

Інтегруючи цю модель у загальний освітній процес, викладач-коуч створює додаткові шанси студента у досягненні його цілей. Відтак вносячи елементи коуч-технології у провадження освітнього процесу, педагог практикує новий підхід викладання в умовах вокально-хорової діяльності. Він орієнтується на великий творчий потенціал як індивідуально кожного студента, так і хорового колективу в цілому. Адже кожна співоча одиниця – унікальна творча особистість, здатна виконувати різноманітні завдання, проявляти ініціативу, робити вибір, брати на себе відповідальність. Головне завдання керівника-коуча – це підвищити рівень усвідомлення і розуміння цілей реалізації власного та колективного вокально-хорового потенціалу задля максимально яскравого розкриття художнього задуму та професійно-мистецького виконання.

Як показують результати досліджень проведених тренінгових занять, розроблення стратегій навчання сприяє введенню молодими фахівцями нових концепцій професійної діяльності, виявленню труднощів та знаходженню шляхів їх подолання, активній двосторонній комунікації з вокально-хоровим колективом в реальному часі, отриманню зворотного зв’язку під сугестивним впливом на співаків, що забезпечує практичне навчання та дає можливість досягнути високого рівня [Kretlow].

Також важливим завданням викладача-коуча в організації освітнього процесу є створення умов для самостійного пошуку студентом оптимальних рішень, засобів, найбільш доцільних способів досягнення поставленої мети, а також бачення її поетапної реалізації. Тобто коучинг – це не «Роби як я!» або «Не вмійш – навчимо», а саме «Хочу! – Можу! – Вірю! – Роблю! – Маю результат!» [Сидоренко : 16].

Перспектива навчання та вокально-хорової практики в контексті вищої освіти спрямована на діяльність шести взаємопов’язаних векторів: викладач (а); здобувач освіти (б); музичний репертуар та співаки (в); послідовність та обсяг занять (г); результати навчання (г); соціокультурний контекст (д). Останній включає в себе

викладацький та практично-виконавський аспекти [Varvarigou].

Враховуючи коуч-технологію у вокально-хоровій підготовці здобувача вищої освіти, слід зосередити увагу на продуктивність навчання та задоволення від цього процесу, мотивацію і саморозвиток, зворотній зв'язок.

Для цього, насамперед, потрібно визначити межі індивідуальної відповідальності студента. Адже у кожного із них закладено внутрішні здібності та великий потенціал, які потрібно активізувати і реалізувати. Завданням викладача-коуча тут є навчити використовувати всі можливі ресурси для досягнення успіху, спонукати його до самостійного вибору тих чи інших вокально-технічних, диригентсько-хорових дій, що забезпечить максимально високий результат, дозволить яскраво розкрити і втілити відповідний художній задум.

Наступним кроком є вибір стратегії поетапного особистісного та професійного розвитку, фокусування на візії – логічній побудові образу бажаного майбутнього кінцевого результату, та на власних сильних сторонах. Тобто, нинішній стан, в якому перебуває студент, є лише вихідною точкою, умовним «стартапом», від я-теперішній до я-майбутній. Саме поетапність дій, спрямованих на досягнення мети, забезпечить високу результативність у вокально-хоровій діяльності майбутнього фахівця.

Потрібно пам'ятати, що на цьому етапі можуть виникнути деякі перешкоди, однією з яких є страх. Він гальмує особистісний розвиток студента до бажаного результату, навіть на підсвідомому рівні. Найбільш розповсюдженні в практиці це страхи: зробити помилку, стати жертвою (досить часто у форматах – у мене не вийде, мені не вдається, я не зможу); потрапити в дискомфортне переживання. Подібні негативні почуття блокують досягнення цілі на багатьох рівнях. Запорукою успіху є позитивне мислення.

Важливим на цьому шляху є дотримання принципу партнерства як одного із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Їхня комунікація як на вербальному, так і невербальному рівні повинна стимулювати музичне мислення і творчість, надихати на максимальне розкриття свого вокально-хорового потенціалу. Щодня ми посилаємо емоційні сигнали, які впливають на тих, з ким ми спілкуємось.

Саме емоційний інтелект дозволяє керувати цим обміном. Спостерігаючи за проявами емоцій інших людей, ми мимовільно копіюємо їхні невербальні емоційні маркери і відтворюємо відповідні настрої. Таку синергію спостерігаємо в злагодженості рухів співрозмовників у процесі комунікації. Це показник близькості, який ми вловлюємо на підсвідомому рівні. Така синхронія посилює прийом та передачу настрою, показує глибину міжособистісного контакту. Між викладачами і студентами вона відображає рівень їхнього взаєморозуміння та взаємодії. Тому фундаментом порозуміння є узгодженість настроїв, а основою впливу та управління емоційним станом іншої людини – емоційне залучення, здатність «задавати» емоцію [Гоулман : 212-214].

Тому особливої уваги потребує розвиток гнучкості мислення: віра у свої можливості, інспірування позитивного, орієнтація не на проблему, а на її вирішення, відкритість та довіра, подолання стереотипів та усталених алгоритмів власної поведінки, оволодіння адаптивного способу підходу до труднощів, вільне і творче використання всього придатного до відповідної проблеми досвіду.

Висновки

Відтак, можна впевнено стверджувати, що технологія коучингу забезпечує ефективне досягнення результатів навчання в контексті вокально-хорової підготовки, є тим рушійним інструментом у розкритті потенціалу, посиленні рівня мотивації, розвитку динаміки позитивних змін, творчої і професійної самореалізації на основі співтворчості.

У повній мірі реалізувати коучинг як педагогічну технологію можна лише за умови, що здобувач вищої освіти зацікавлений у самовдосконаленні та саморегуляції, у здобутті знань, умінь для досягнення власних цілей. Розвиток таких навичок підпорядковує: виховання почуття цілеспрямованості; візуалізацію власного майбутнього; раціональне використання пріоритетів для досягнення цілей, розвиток критичного й стратегічного мислення. Слід пам'ятати, що талант лише в поєднанні з натхненною працею приносить бажаний результат. Впровадження коуч-технології в процесі вокально-хорової підготовки сприяє набуттю майбутнім вчителем музичного мистецтва таких ключових складових компонентів професійної компетентності, як: предметно-технологічна, психолого-педагогічна, загальнокультурна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків : Віват, 2019. 512 с.
2. Лев Н.Ю., Бала Р.Д. Моделі коучингу: характеристика та особливості застосування. *Вісник Нац. ун-ту «Львів. Політехніка»*. 2012. № 727. С. 76–81.
3. Нежинська О.О., Тименко В.М. Основи коучингу : навчальний посібник. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с.
4. Романова С.М. Коучинг як нова технологія в професійній освіті. *Вісник Нац. авіац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Психологія*. 2010. Вип. 3. С. 83–86.
5. Сидоренко В.В. Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науково-методичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк, 2014. № 3 (14). С. 13–19.
6. Kretlow, A.G., Wood, C.L., Cooke, N.L. (2011). Using In-Service and Coaching to Increase Kindergarten Teachers' Accurate Delivery of Group Instructional Units. *The Journal of Special Education*, 44(4), 234–246 URL: <https://doi.org/10.1177/0022466909341333>.
7. Shannon D.K., Snyder P.A, Hemmeter M.L, McLean M. (2021). Exploring Coach–Teacher Interactions Within a Practice-Based Coaching Partnership. *Topics in Early Childhood Special Education*. 40(4), 229–240 URL: <https://doi:10.1177/0271121420910799>.
8. Varvarigou M., Durrant C. (2011). Theoretical perspectives on the education of choral conductors: A suggested framework. *British Journal of Music Education*, 28, 325–338. URL: <https://doi:10.1017/S0265051711000325>.

REFERENCES

1. Goleman, D. (2019). *Emotional Intelligence [Emotional intelligence]*. Kharkiv. Vivat [in Ukrainian].
2. Lev, N.Yu., Bala, R.D. (2012). Models of coaching: characteristics and features of application [Coaching models: characteristics and features of application]. *Visnyk Nats. un-tu «Lviv. politekhnika»: zb. nauk. pr. – Bulletin of the National University "Lviv. Polytechnic", 727, 76–81. [in Ukrainian]*.
3. Nezhynska, O.O., Tymenko, V.M. (2017). *Osnovy kouchnhu : navchalnyi posibnyk [Basics of coaching: a textbook]*. Kharkiv: DISA PLUS LLC. 220 p. [in Ukrainian].
4. Romanova, S.M. (2010). Kouchnh yak nova tekhnolohiia v profesiinii osviti [Coaching as a new technology in vocational education]. *Bulletin of the National. aviation. un-tu. Series: Pedagogy. Psychology – Bulletin of the National Aviation University. Series: Pedagogy. Psychology.*, 3, 83–86. [in Ukrainian].
5. Sydorenko, V.V. (2014). Pedahohichnyi kouchnh yak innovatsiina tekhnolohiia naukovo-metodychnoho suprovodu profesiino-osobystisnoho rozvytku vchytelia v systemi pisladyplomnoi osvity [Pedagogical coaching as an innovative technology of scientific and methodological support of professional and personal development of a teacher in the system of postgraduate education]. *Naukova skarbnytsia osvity Donechchyny. Scientific treasury of education of Donetsk region*, 3(14), 13–19 [in Ukrainian].
6. Kretlow, A.G., Wood, C.L., Cooke, N.L. (2011). Using In-Service and Coaching to Increase Kindergarten Teachers' Accurate Delivery of Group Instructional Units. *The Journal of Special Education*, 44(4), 234–246 URL: <https://doi.org/10.1177/0022466909341333>.
7. Shannon, D.K., Snyder, P.A, Hemmeter M.L, McLean M. (2021). Exploring Coach–Teacher Interactions Within a Practice-Based Coaching Partnership. *Topics in Early Childhood Special Education*. 40(4), 229–240 Retrieved from <https://doi:10.1177/0271121420910799>.
8. Varvarigou M., Durrant C. (2011). Theoretical perspectives on the education of choral conductors: A suggested framework. *British Journal of Music Education*, 28, 325–338 Retrieved from <https://doi:10.1017/S0265051711000325>.

I. V. REHULICH

PhD in Art Theory, Head of the Department of Conductor-Choir Disciplines and Voice Production, The Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College” of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: irehulich@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0002-8702-4173>

Z. V. KOMARUK

People's Artist of Ukraine, Professor of the Department of Conductor-Choir Disciplines and Voice Production, The Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College” of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: zkomaruk@lpc.ukr.education

PECULIARITIES OF USING COACH TECHNOLOGY IN VOICE AND CHORAL ACTIVITIES OF THE FUTURE MUSIC ART TEACHER

The article considers the concept of coaching as a modern technology for success in the field of voice and choral activities of the future music teacher. It is characterized its semantic significance, historical aspect of development, main spheres of functioning. The essence and approaches of coaching are outlined that provide basic principles, such as: partnership, non-evaluative, research interaction, stimulation of thought and creative processes, focusing on revealing the inner potential of the future specialist. It is analyzed the main types of coaching models to ensure effective interaction. Peculiarities of their integration into the educational process and the possibility of introducing coach technology in the conditions of voice and choral activity are determined. The main resources that help to achieve the ultimate goal and eliminate possible obstacles to the transformation of personality are identified. The dependence of success on the development of emotional intelligence, namely the influence of the emotion of fear on the learning process, work on positive thinking. It is considered the place of a teacher-coach in the organization of educational process, its influence on the level of realization of creative potential of the students, conditions of strengthening of communication synchrony and emotional involvement between them. It is offered the strategy of step-by-step personal and professional development of the future music teacher. The strategy emphasizes on learning productivity, change of established algorithms of the behavior, positive emotional state, motivation for self-development, self-regulation, self-improvement and creative realization. The conditions for successful implementation of coaching as a pedagogical technology in the process of voice and choral training are determined. Everything mentioned above contributes to the acquisition by students of such key components of professional competence as: subject-technological, psycho-pedagogical, general cultural.

Key words: coaching, coach-technologies, professional education, teacher-coach, effective communication, emotional intelligence, voice-choral activity.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2021

The article was received 15.01.2021